

D. Joan Rosals mostra un exemplar d'Opal blanc i un altre d'Amatista procedents de Caldas de Malavella. Llegeix després un treball titolat «Presència de la Dialaga en els voltants de Barcelona», presentant també una mostra d'aquest mineral trovada en la foradada de Vallvidrera.

D. Josep Maluquer llegeix una nota bibliogràfica sobre l'estudi titolat «Beiträge zur Kenntnis der Iberisch-Balearischen Triasprovinz» per A. Wurm, publicat en les Actes de la societat de Ciències Naturals de Heidelberg.

D. Llorenç Tomàs dona lectura a un estudi crític sobre un treball publicat en els «Arxius del Institut de Ciències» per el Dr. Pardillo.

El Dr. Gibert llegeix el prefaci de l'obra sobre crustacis de Catalunya propera a publicar-se, mostrant fotografies de gaire-bé totes les espècies citades.

El mateix senyor presenta i dona a nostre president una falguera i una molsa recullides en l'avenc de la Febró. La primera es una fronda jove de la «llengua de cervo» *Phyllitis scolopendrium* (L.) New. (més coneguda per la sinonímia *Scolopendrium officinale* Sm.) i la segona l'*Hypnum alopecurum* L., espècie trovada i citada de l'avenc de Castell Sopera (1).

Sens res més per a tractar, a les 13 hores el senyor President dona la sessió per finida.

NOTES BOTÀNIQUES

Sàmares triples de la "Blada" *Acer pseudo-platanus*, L.

Tot cercant llavors per a les col·leccions del Col·legi i les particulars d'alguns dels meus deixebles, trovarem l'any darrer quelques sàmares triples de «Blada» *Acer pseudo-platanus*, L., entremitj de les moltes normals, o sía dobles, apilonades en el raser per les corrents d'aire. Conservarem tots els exemplars que trovarem, més com a

---

(1) Vegis BUTLLETÍ I. C. D'H. N., n.ºs 8 i 9, 1913, p. 116 i següents.

curiositat, que com anomalia de forma digna d'estudi més seriós. Prò fixant-nos en els pocs raims encara no aventats de l'arbre per la tramontana, poguerem observar que totes o gaire bé totes les sàmares terminals eren triplades, o parlant amb més propietat i exactitud científica, eren *sàmares triples* o *trisàmares*. Aquesta observació'n determinà a sovintejar les visites a dos peus grans de «Blada» que tenim en el parc del Col·legi. Amb curiosa coincidència s'escaigué que per aquell temps, Janer de 1912, rebíem un número del «Butlletín de Géographie Botanique», el 266 de la 4.ª serie, com a invitació per a ingressar a l'«Academie Internationale de Botanique», en qual pàgina 297 llegíem el següent títol, a les hores força suggestiu per a nosaltres, com se pot pensar: «*L'Acer campestre*, à fruit triplé». Era una curta comunicació del Secretari perpètuu de la susdita Societat, el ben conegut botànic Mgr. Heribert Leveillé, fent conèixer la troballa de l'*Acer campestre*, L., «Uró», amb els fruits triplats, per M. L. Lambert, instruit mestre, a Raymond (Cher). Pensa el comunicant que's podria fixar mitjantsant lo conreu el caràcter accidental dels fruits triplats. No'ns ficarem pas a discutir-ho, car no té cap interès particular aital mutació. Rès afegirèm tampoc de les fantàstiques il·lusions que indica, sobre que aleshores dit fruit ja no fora més una sàmara, i que consegüentment se tractaria d'un nou gènere, i adhuc d'una nova familia, parenta de les *Sapindáces*. Doncs en darrer resultat el mateix Leveillé fineix la comunicació amb la conclusió de que's tracta d'un fenòmen accidental i que l'*Acer* restarà lo mateix d'avans; cosa pot ésser menys pomposa, prò més científica.

Ens permetrèm amb tot i això fer quelques observacions, a fi de il·lustrar un xic aquesta nota; observacions que puguin tal volta aprofitar-se per a estudis ulteriors, als que serveixi de base. El sol fet de que una *sàmara* tingui més d'una expansió membranosa, sigui qualsevulga la forma amb que's presenti, rès li treu d'ésser un aqueni amb tal modificació, i per tant no pert ni mica l'essència de sàmara. Aixís en l'*om* (*Ulmus campestris*, Sm.), ben mirat són dugues les expansions que voltan el fruit, i semblantment trovariem altres exemples. Hi ha més, a judicar per el modo característic de presentar-se les sàmares en el gènere *Acer*, això és, simples, però reunint-se dos carpels normalment, sense vera soldadura, car cada expansió acompanya a un sol fruit; no tenim per del tot exacta la calificació de «fruit triplé» donat per en H. Leveillé (amb tot i el respecte que'ns mereix l'il·lustre botànic francès), si no és que efectivament cada

aqueni dels que cita portés tres expansions, cosa que no's desprèn pas del contexte.

La modificació de que tractèm, que constitueix una verdadera anomalia, se deu tenir com una *hipergènesis multiplicativa* de la flor terminal de les inflorescències en raim del *Acer*. Ara si volem escorcollar la causa productiva de la hipergènesis, penso que no anirem pas errats, en assignar-hi l'excés de sava de que fàcilment gaudiràn les flors terminals, precisament per ésser caràcter essencial de l'especie de que tractèm el tenir les inflorescències *pèndules*, o capgirades, i per tant encare afavorides en aital excés per un grau superior de *geotropisme positiu*. Això ens explica semblantment qu'en altre especie exòtica, prò força conrehuada en nostres jardins, parcs i carrers, l'*Acer pensilvanica*, quals raims florals són aixís mateix pènduls, on hi havem trovat una pila de sàmars triples. Es clar que hi pot influir en la producció de la hipergènesis dita, encare que secundariament, segons nostre parer, l'excés de vitalitat que puguin tenir els peus ben regalats, sia per arroxament artificial, sia per abundosa saor provinenta de plujes no escasses i amb oportunitat caigudes.

No cal afegir que la aparició de les sàmars triples se reconeix ja anticipadament en les flors, qual ovari en tal cas s'és tripartit al bell punt de comensar la diferenciació floral, segons pot comprobar-se per la observació, a la primavera, o més endavant, ateses les condicions climatèriques de cada localitat, al esdevenir la floració dels *Acer*.

Derreraament varem observar que la partició és de vegades múltiple, aixís com hem dit que generalment és triple en els cassos citats, i se veu en l'exemplar qu'oferim a la consideració dels socis presents; sols que si'ns hi fixem detingudament veurem que la modificació és més profunda, havent-hi fins una vera *fasciació* al àpex del pedicel floral. En aquest cas tenim una *sàmara múltiple*, o una *polisàmara*.

JOAQUÍM M.^a DE BARNOLA.